

Kehitysvammaliiton lausunto ehdotuksesta hallituksen esitykseksi laiksi Saavutettavuuskirjasto Celiasta – työryhmän raportti (10.2.2022)

VN/18534/2020

Saavutettavuuskirjasto Celian asema ja tarkoitus (1 §)

Kehitysvammaliitto tarkastelee ehdotusta kehitys- ja puhevammaisten ihmisten sekä selkokieltä tarvitsevien henkilöiden näkökulmasta.

Laissa käytetään käsitteitä lukemisesteinen ja saavutettava julkaiseminen. Lukemisesteinen määritellään tekijänoikeuslaissa, ja pidämme tärkeänä, että kaikki Celian palveluiden piiriin ohjaavat tahot ovat perillä siitä, keitä lukemisesteisillä tarkoitetaan. Selkeä määrittely varmistaa yhdenmukaisen ja -vertaisen neuvonnan ja opastuksen esimerkiksi yleisissä kirjastoissa. Lukemiseste voi olla myös väliaikainen, esimerkiksi kielen oppimisesta johtuva, joten myös siihen liittyviin kysymyksiin tulee olla varautunut vastaamaan.

Käsite *saavutettava julkaisu* yläkäsitteenä sisältää myös selkokirjallisuuden ja selkokielliset oppimateriaalit, mutta kirjojen mukauttamista selkokielelle tai selkokirjallisuuden ja -oppimateriaalien asiantuntijuutta ei kuitenkaan määritellä Celian tehtäväksi. Selkokirjat kuuluvat kuitenkin esimerkiksi niihin teoksiin, jotka voidaan tarjota asiakkaalle äänikirjamuodossa. Onko riittävän tarkasti määritelty ja myös käytännön tilanteita varten ohjeistettu, miten asiakkaille avataan saavutettavan julkaisun käsitettä ja myös sitä, mitkä palvelut eivät kuulu Celialle.

Kirjaston tehtävät (2 §)

Kirjaston tehtävänä on myös saavutettaviin julkaisuihin liittyvä neuvonta ja ohjaus. Millaista selkokirjallisuuteen ja selkokieliisiin oppimateriaaleihin liittyvää osaamista Celiassa on ja miten sitä pidetään yllä, jos lukemisesteinen asiakas tai hänen lähi-ihmisensä tarvitsee tietoa nimenomaan selkokirjallisuudesta tai selkokiellisistä oppimateriaaleista.

Maksuttomuus (3 §)

Kannatamme sitä, että kirjaston palvelut säilyvät asiakkaalle maksuttomina, sillä monet lukemisesteiset henkilöt ovat myös taloudellisesti heikossa asemassa. Maksuttomuus takaa yhdenvertaisen mahdollisuuden käyttää kirjastopalveluja ja oppimateriaaleja.

Kirjaston käytösäännöt sekä käyttö- ja lainauskielto (pykälät 4 ja 5)

Käytösääntöjen osalta tulee varmistaa, että kirjaston käyttöön opastavat tekstit ovat tarjolla myös selkokielellä ja tarvittaessa ohjeiden lisäksi myös itse käytösäännöt.

Yhteistyö, johtaja, johtokunta ja Braille-neuvottelukunta (pykälät 6–9)

Johtokunnan kokoonpanossa tulee huomioida, että se edustaa laajasti Saavutettavuuskirjasto Celian kohderyhmiä.

Virastolle ehdotettu uusi nimi: Saavutettavuuskirjasto Celia

Uusi nimi kuvaa aiempaa nimeä paremmin kirjaston nykyistä tehtäväkenttää ja kohderyhmää. Celia on brändinä tunnettu.

Muita huomioita hallituksen esityksestä

Toiminnassa tulee huomioida kaikki Saavutettavuuskirjasto Celia kohderyhmät yhdenvertaisesti, myös kehitys- ja puhevammaiset ihmiset. Esimerkiksi kun Saavutettavuuskirjasto Celia arvioi toimintaansa, on tärkeä kuulla asiakkaiden näkemyksiä laajasti.

Selkokieltä tarvitsevat lukemisesteiset henkilöt tulee huomioida kirjaston suullisessa ja kirjallisessa viestinnässä ja neuvonnassa.

Kehitysvammaliitto 10.2.2022

Susanna Hintsala

Toiminnanjohtaja

Henna Kara

Selkokeskuksen va. kehittämispäällikkö